

Skipulagsstofnun
Borgartún 7b
105 Reykjavík

Reykjavík, 2. ágúst 2023
UST202307-073/S.A.J.
10.05.00

Efni: Ósk um umsögn - umhverfismat framkvæmda og áætlana - Hringrás - Álhella 1

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar dags. 6. júlí sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um hvort og á hvaða forsendum ofangreind framkvæmd skuli háð mati á umhverfisáhrifum.

Lýsing framkvæmdar

Starfsemi Hringrásar felst m.a. í móttöku og geymslu fyrir útflutning á brotajárni og þ.m.t. farartækjum, yfir 1.500 tonnum á ári. Framkvæmdin fellur því undir tölulið 11.07 í 1. viðauka laga nr. 111/2021 um umhverfismat framkvæmda og áætlana, sem setur hana í flokk B. Framkvæmdir í flokki B eru tilkynningarskyldar til Skipulagsstofnunar til ákvörðunar um matskyldu, skv. 19. gr. laga nr. 111/2021. Unnið hefur verið að breytingu á deiliskipulagi fyrir Álhelli 1.

Fyrirhugaðar framkvæmdir á lóðinni að Álhelli 1 eru háðar framkvæmda- og byggingarleyfum frá Hafnarfjarðarbæ.

Rekstur og meðferð málmúrgangs í tæturum með afkastagetu yfir 50 tonn á dag er háður starfsleyfi frá Umhverfisstofnun samkvæmt lögum nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir. Núverandi starfsemi Hringrásar að Klettagörðum 9 í Reykjavík, sem felur ekki í sér rekstur á tætarum, er háð starfsleyfi frá Heilbrigðiseftirliti Reykjavíkur.

Framkvæmdir á lóðinni á Álhelli fela í sér jöfnun á lóð með lagningu á fráveitukerfi og lögnum fyrir ofanvatn og skólp, auk fastefna- og olíuskilja undir lokað yfirborð sem verður ýmist steipt eða malbikað. Gert er ráð fyrir vatnshalla á yfirborði lóðar frá jaðrinum þannig að allt afrennsli fari í niðurföll og í gegnum hreinsun í skiljum en renni ekki beint út af lóðinni. Einnig þarf að setja niður lagnir fyrir kalt og heitt vatn auk aflstrengja og ljósleiðara.

Þegar er búið að rífa innan úr húsi sem reist var utan um gastúrbínur Landsvirkjunar skömmu fyrir síðustu aldamót. Einnig er búið að fella og fjarlægja tvo skorsteina og tvo spenna sem stóðu við húsið. Tveir stórir dísel tankar, rúmlega 12 m háir og um 15 m í þvermál, sem stóðu á lóðinni hafa verið rifnir og stálið sent í endurvinnslu. Núverandi hús verður útbúið sem verkstæði fyrir starfsemi og búnað Hringrásar. Sunnan við húsið verður steipt þvottaplan.

Vestast á lóðinni verður tætarasamstæðan sett upp ofan á steipta plötu og byggt hús utan um mótur tætarans og annan vél- og rafbúnað honum tengdum. Húsið verður steipt og einnig verða steiptar sérstakar undirstöður undir tætarann og annan búnað.

Aðkoma inn á lóðina verður norðan megin frá og þar er fyrirhugað að byggja um 700 m² skrifstofu- og þjónustubyggingu á tveimur hæðum. Austan við skrifstofurnar verða tvær vogir til að vigta farm bíla sem fara inn og út af lóðinni. Austast á lóðinni verður reist um 2.000 m² flokkunarstöð þar sem tekið verður á móti endurvinnslufni úr gámum. Flokkunarstöðin verður stálgrindarhús á steiptum grunni

og með steiptum veggjum upp í u.þ.b. 1,5 m hæð. Á öðrum svæðum á lóðinni er fyrirhugað að vera með nokkrar tjaldskemmur, sambærilegar og þær sem nú eru í notkun á athafnasvæði Hringrásar í Klettagörðum. Þar verði m.a. unnið að grófhreinsun bílflaka áður en þau fara í tætara og ónýtir hjólbarðar verða skornir og baggaðir.

Settir verða upp hleðsluveggir til skiptingar á lóðinni í brunahólf fyrir mismunandi efnisflokka. Einnig er fyrirhugað að byggja steiptan vegg á lóðarmörkum á mótis við lóðina að Álhelli 3, sem er vestan við Álhelli 1, til skermingar vegna hljóðs og ásýndar, mest 5,5-6,5 m háan. Gerð verður jarðvegsmonn sunnan og austan lóðar vegna ásýndar og sett verður upp girðing á lóðarmörkum innan manar.

Vatnamál

Umhverfisstofnun vekur athygli á að fyrsta vatnaáætlun Íslands var staðfest í apríl 2022 á grunni laga um stjórn vatnamála nr. 36/2011. Markmið laganna er að vernda allt vatn (yfirborðsvatn og grunnvatn) og vistkerfi þess, hindra frekari rýrnun vatnsgæða og bæta ástand vatnavistkerfa til þess að vatn njóti heildstæðrar verndar. Jafnframt er lögunum ætlað að stuðla að sjálfbærri nýtingu vatns sem og langtímavernd vatnsauðlindarinnar.

Umhverfisstofnun bendir á að samkvæmt 28. gr. lagana skal við afgreiðslu umsóknar um leyfi til framkvæmda á grundvelli vatnalaga, laga um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í jörðu og um leyfi á grundvelli skipulagslaga og laga um mannvirki, leyfisveitandi tryggja að leyfið sé í samræmi við þá stefnumörkun um vatnsvernd sem fram kemur í vatnaáætlun.

Við útgáfu leyfis þarf að gæta að þessari stefnumörkun vatnaáætlunar. Ef niðurstöður vöktunar vatnshlotsins eða önnur gögn sýna fram á að umhverfismarkmið í vatnaáætlun náist ekki skal, ef unnt er, gera ráðstafanir til að bæta ástand vatnshlots. Viðkomandi leyfisveitandi skal þá endurskoða útgæfið leyfi, þegar við á, í því skyni að umhverfismarkmiðum verði náð. Framkvæmdarsvæðið er innan grunnvatnshlotsins 104-265-G Straumsvíkurstraumur. **Umhverfismarkmið grunnvatnshlotsins er að hafa góða magnstöðu og gott efnafræðilegt ástand.** Ástand vatnshlotsins má ekki rýrna, hvorki varanlega né tímabundið. Mikilvægt er að öll forvinna og grunnrannsóknir séu vel af hendi gerðar áður en farið er af stað í framkvæmdir og áhrif framkvæmdarinnar á vatnshlotið metin.

Í kafla 5.2. matsskyldufyrirspurnar kemur fram að spilli- og endurvinnsluefni mun verða meðhöndluð á lóðinni, og að afrennsli verður leitt í púkkpúða og niður í jarðgrunninn, eftir að hafa farið í gegnum fastefna- og olúgildirur. Umhverfisstofnun bendir á öll bein og óbein losun efna á lista I og II reglugerðar nr. 797/1999 um varnir gegn mengun grunnvatns, er leyfisskyld og háð skilyrðum samkvæmt 10. gr. reglugerðarinnar. Bein losun er skilgreind sem losun efna í grunnvatn, oftast frá stakri uppsprettu, án þess að þau síist í gegnum jarðveg, þéttan jarðgrunn eða berggrunn. Óbein losun er þegar efni berast frá dreifðum uppsprettum, eða er hætta á að geti borist, í grunnvatn eftir síun í gegnum jarðveg, þéttan jarðgrunn eða berggrunn. Til óbeina losana telst m.a. meðhöndlun og geymsla úrgangsefna eða efna á lista I og II reglugerðarinnar. Ef þessi efni eru losuð í grunnvatn eða meðhöndluð á svæðinu í verulegu magni er umsækjandi skyldur skv. 13 gr. reglugerðarinnar að rannsaka áhrif beinnar losunar og mögulegrar óbeinnar losunar á efnafræðilegt ástand

grunnvatnshlotsins. Miða skal við losunarmörk sem eru sett fram í reglugerð 796/1999 um varnir gegn mengun vatns og öðrum hlutaðeigandi reglugerðum.

Loftgæði

Fram kemur í till kynningunni að til að forðast rykmyndun frá tætaranum verði vatni úðað á efnið áður en það er tætt. Aftar í vinnslulínunni þar sem skilvindur eru notaðar til flokkunar á tættu efni í mismunandi efnisflokkum er afsog tengt við pokasíuvirki. Samkvæmt skilgreiningu frá framleiðanda tætarans er ryklosun með lofti úr pokasíunum minni en 5 mg/Nm³. Umhverfisstofnun veur athygli á að evrópusambandið hefur gefið út BAT-niðurstöður fyrir umræddan iðnað, sjá hér <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018D1147>, og mun stofnunin vísa til þeirra er kemur að vinnslu starfsleyfis.

Ljóst er að töluverð loftmengun getur borist frá umræddri starfsemi og eru ítarlegar kröfur um hreinsun og mælingar settar fram í BAT-niðurstöðunum.

Hljóðvist

Fram kemur í matskyldufyrirspurninni að mikil hávaði mun berast frá starfseminni. Samkvæmt reglugerð nr. 724/2008 um hávaða, töflu III í viðauka, skal hljóðstig við húsvegg á iðnaðar- og athafnasvæði ekki vera yfir 70 dB(A). Framleiðandi tætarar gerir þær kröfur til sinna birgja að hljóðstig í 1 m fjarlægð frá einstökum hlutum samstæðunnar, svo sem víftum, pokasíuhúsi og færíböndum sé minna en 85 dB(A). Þó eru nokkrir hlutar grunnbúnaðarins sem gefa frá sér hærra hljóðstig s.s. tætarinn sjálfur og mótur hans. Hljóðstigið er einnig tiltölulega hátt frá mötun inn í tætarann, á svæði þar sem vélræn flokkun á efni fer fram og þar sem tættur málmur kemur af færiband.

Áætlað er að staðsetja tætarann nálægt lóðamörkum í vestur enda lóðar og er hann því nálægt nágranna á næstu lóð. Samkvæmt reiknuðu hljóðstigi er hávaði við húsvegg á næstu lóð of hár nema gripið verði til ýmissa mótvægisáðgerða og með þeim er hávaðinn tæp 66 dB(A) samkvæmt útreikningum. Ljóst er að mikil hávaðamengun mun berast frá starfseminni og er ekki ljóst hvort fyrirætlaðar mótvægisáðgerðir eru fullnægjandi til að tryggja að hávaðinn verði innan marka skv. reglugerð.

Jarðmyndanir

Fram kemur í matskyldufyrirspurninni að með framkvæmdinni raskast nútímahraun er nýtur sérstakrar verndar í samræmi við 61. gr. laga um náttúruvernd, nr. 60/2013. Jarðmyndunum af þessum tagi ber að forðast að raska nema brýna nauðsyn beri til. Fram þarf að koma hvaða ríku almannahagsmundir réttlæti þá röskun.

Í 61. gr. laganna er kveðið á um sérstaka vernd þeirra vistkerfa og jarðminja sem taldar eru upp í 1. mgr. og 2. mgr. sama ákvæðis. Samkvæmt 3. mgr. ákvæðisins ber að forðast röskun þeirra náttúrufyrirbæra, sem undir greinina falla, nema brýna nauðsyn beri til og ljóst að aðrir kostir séu ekki fyrir hendi. Í greinargerð með frumvarpi til laga um náttúruvernd er með orðalaginu „brýn nauðsyn“ lögð áhersla á að einungis mjög ríkir hagsmunir geti réttlætt röskun og þá fyrst og fremst brýnir almannahagsmunir.

Niðurstaða

Hér er um að ræða umfangsmikla framkvæmd og starfsemi er fellur undir fyrsta viðauka við lög nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir en undir þann viðauka fellur mest mengandi starfsemin. Umhverfisstofnun telur að framkvæmdin muni koma til með að hafa neikvæð áhrif á loftgæði, hljóðvist og mögulega neikvæð áhrif á grunnvatn ásamt því að hafa neikvæð áhrif á umhverfi starfseminnar og telur því æskilegt að framkvæmdin fari í umhverfismat, þannig að gerð verði grein fyrir framkvæmdinni í heild, umhverfisáhrifum, raunhæfum valkostum og mótvægisaðgerðum. Einnig vill stofnunin benda á mikilvægi ferlis umhverfismats til að gefa almenningi og hagaðilum kost á að koma að sínum sjónarmiðum varðandi fyrirhugaða framkvæmd.

Virðingarfyllt,

Sverrir Aðalsteinn Jónsson

teymisstjóri

Rakel Sæmundsdóttir

sérfræðingur